

Chinh Phụ Ngâm Khúc

Đặng Trần Côn
Đoàn Thị Điểm

Thuở trời đất nổi cơn gió bụi
Khách má hồng nhiều nỗi truân chuyên
Xanh kia thăm thẳm tầng trên
Vì ai gây dựng cho nên nỗi này
Trống Trường Thành lung lay bóng nguyệt

Khói Cam Tuyền mờ mịt thúc mây
Chín tầng gương báu trao tay
Nửa đêm truyền hịch định ngày xuất chinh
Nước thanh bình ba trăm năm cũ
áo nhung trao quan vũ từ đây

Sứ trời sớm giục đường mây
Phép công là trọng, niềm tây sá nào
Đường giong ruổi lưng đeo cung tiễn
Buổi tiễn đưa lòng bận thê noa
Bóng cờ tiếng trống xa xa

Sầu lên ngọn ải, oán ra cửa phòng
Chàng tuổi trẻ vốn giòng hào kiệt
Xếp bút nghiên theo việc đao cung
Thành liền mong tiến bộ rờng
Thước gươm đã quyết chẳng dung giặc trời

Chí làm trai dặm nghìn da ngựa,
Gieo Thái Sơn nhẹ tựa hồng mao
Giã nhà đeo bức chiến bào
Thét roi cầu Vị, ào ào gió thu
Cổ bể thanh động Tràng Thành nguyệt

Phong hỏa ảnh chiếu Cam Tuyền vân
Cửu trùng án kiếm khởi đượng tịch
Bán dạ phi hịch truyền tướng quân
Thanh bình tam bách niên thiên hạ
Tùng thủ nhung y thuộc vũ thần

Sứ tinh thiên môn thôi hiểu phát
Hành nhân trọng pháp khinh ly biệt
Cung tiễn hề tại yêu
Thê noa hề biệt quyết
Liệp liệt tinh kỳ xuất tái sầu

Huyền huyền tiêu cổ từ gia oán
Hữu oán hề phân huê
Hữu sầu hề khế khoát
Lương nhân nhị thập Ngô môn hào
Đầu bút nghiêng hề sự cung đao

Trực bã liên thành hiến minh thánh
Nguyện tương xích kiếm trăm thiên kiều
Trượng phu thiên lý chí mã cách
Thái Sơn nhất trịch khinh hồng mao
Tiện từ khuê khốn từng chinh chiến

Tây phong minh tiên xuất Vị Kiều
Ngồi đầu cầu nước trong như lọc
Đường bên cầu cỏ mọc còn non
Đưa chàng lòng dằng dặc buồn
Bộ khôn bằng ngựa, thủy khôn bằng thuyền

Nước có chảy mà phiền chẳng rửa
Cỏ có thơm mà dạ chẳng khuây
Nhử rồi nhử lại cầm tay
Bước đi một bước dây dây lại dừng
Lòng thiếp tựa bóng trăng theo dõi

Dạ chàng xa tìm cỏi Thiên San
Múa gươm rượu tiễn chưa tàn
Chỉ ngang ngọn giáo vào ngàn hang beo
Săn Lâu Lan, rừng theo Giới Tử
Tới Man Khê, bàn sự Phục Bạ

áo chàng đỏ tựa ráng pha
Ngựa chàng sắc trắng như là tuyết in
Tiếng nhạc ngựa lần chen tiếng trống
Giáp mặt rồi phút bỗng chia tay
Hà Lương chia rẽ đường này

Bên đường, trông bóng cờ bay ngùi ngùi
Quân trước đã gần ngoài doanh Liễu
Kỵ sau còn khuất nẻo Tràng Dương
Quân đưa chàng ruổi lên đường
Liễu dương biết thiếp đoạn trường này chăng ?

Tiếng địch thổi nghe chùng đồng vọng
Hàng cờ bay trong bóng phát phơ
Dấu chàng theo lớp mây đưa
Thiếp nhìn rặng núi ngăn ngơ nỗi nhà
Chàng thì đi cỏi xa mưa gió

Thiếp thì về buồng cũ gói chăn
Đoái trông theo đã cách ngăn
Tuôn màu mây biếc, trải ngàn núi xanh
Chốn Hàm Dương chàng còn ngoảnh lại
Bến Tiêu Dương thiếp hãy trông sang

Khói Tiêu Tương cách Hàm Dương
Cây Hàm Dương cách Tiêu Tương mấy trùng
Cùng trông lại mà cùng chẳng thấy
Thấy xanh xanh những mấy ngàn dâu
Ngàn dâu xanh ngắt một màu

Lòng chàng ý thiếp ai sầu hơn ai ?
Chàng từ đi vào nơi gió cát
Đêm trăng này nghĩ mát phương nao ?
Xưa nay chiến địa đường bao
Nội không muôn dặm xiết bao dãi dầu

Hơi gió lạnh, người rầu mặt dạn
Dòng nước sâu, ngựa nấn chân bon
Ôm yên gối trống đã chồn
Nằm vùng cát trắng, ngủ còn rêu xanh
Nay Hán xuống Bạch Thành đóng lại

Mai Hồ vào Thanh Hải dòm qua
Hình khe, thế núi gần xa
Dứt thôi lại nói, thấp đà lại cao
Sương đầu núi buổi chiều như gội
Nước lòng khe nẻo suối còn sâu

Thương người áo giáp bấy lâu
Lòng quê qua đó mặt sầu chẳng khuây
Trên trướng gấm thấu hay chăng nhẽ
Mặt chinh phu ai vẽ cho nên ?
Tưởng chàng giong ruổi mấy niên

Chẳng nơi Hán Hải thì miền Tiêu Quan
Đã trắc trở đòi ngàn xà hổ
Lại lạnh lùng những chỗ sương phong
Lên cao trông chúc mây lồng
Lòng nào là chẳng động lòng bi thương !

Chàng từ sang đông Nam khơi nẻo
Biết nay chàng tiến thảo nơi đâu ?
Những người chinh chiến bấy lâu
Nhẹ xem tính mệnh như màu cỏ cây
Nức hơi mạnh, ớn dầy từ trước

Trải chốn nghèo, tuổi được bao nhiêu ,
Non Kỳ quạnh quẽ trăng treo
Bến Phì gió thổi đều hiu mấy gò
Hồn tử sĩ gió ù ù thổi
Mặt chinh phu trăng đôi đôi soi

Chinh phu tử sĩ mấy người
Nào ai mặc mặt, nào ai gọi hồn
Dấu binh lửa, nước non như cũ
Kẻ hành nhân qua đó chạnh thương
Phận trai già ruỗi chiến trường

Chàng Siêu tóc đã điểm sương mới về
Tưởng chàng trải nhiều bề nắn nỏ
Ba thước gươm, một cổ nhung yên
Xông pha gió bãi trắng ngàn
Tên reo đầu ngựa, giáo đan mặt thành

ánh công danh trăm đường rộn rã
Những nhọc nhằn nào đã nghỉ ngơi
Nỗi lòng biết ngỏ cùng ai
Thiếp trong cánh cửa, chàng ngoài chân mây
Trong cửa này đã đành phận thiếp

Ngoài mây kia há kiếp chàng vay ?
Nhưng mong cá nước sum vầy
Nào ngờ đôi ngả nước mây cách vời
Thiếp chẳng tưởng ra người chinh phụ
Chàng há từng học lũ vương tôn

Cớ sao cách trở nước non
Khiến người thôi sớm thôi hôm những sầu
Khách phong lưu đương chừng niên thiếu
Sánh nhau cùng đàn diu chữ duyên
Nỡ nào đôi lứa thiếu niên

Quan sơn để cách, hàn huyên bao đành
Thuở lâm hành oanh chưa bén liễu
Hỏi ngày về, ước nẻo quyên ca
Nay quyên đã giục, oanh già

ý nhi lại gáy trước nhà lú lo
Thuở đăng đồ, mai chưa dạn gió
Hỏi ngày về, chỉ độ đào bông
Nay đào đã quyến gió đông
Phù dung lại đã bên sông bơ sở

Hẹn cùng ta : Lũng Tây nham ấy
Sớm đã trông, nào thấy hơi tăm ?
Ngập ngừng, lá rụng cành trâm
Thôn trúa nghe dậy tiếng cày lao xao
Hẹn nơi nao, Hán Dương cầu nọ

Chiều lại tìm, nào thấy tiêu hao ?
Ngập ngừng gió thổi chéo bào
Bãi hôm tuôn dấy nước trào mênh mông
Tin thường lại, người không thấy lại
Gốc hoa tàn đã trải rêu phong

Rêu xanh mấy lớp chung quanh
Sân đi một bước, trăm tình ngẩn ngơ
Thu thường tới, người không thấy tới
Bức rèm thưa lần dãi bóng dương
Bóng dương mấy buổi xuyên ngang

Lời sao mười hẹn, chín thường đơn sai
Thử tính lại diễn khơi ngày ấy
Tiền sen này đã nẩy là ba
Xót người lần lữa ải xa
Xót thương người nương chốn Hoàng Hoa dặm dài

Tình gia thất nào ai chẳng có
Kìa lão thân, khuê phụ nhớ thương
Mẹ già phơ phất mái sương
Con thơ măng sữa, vả đương phù trì
Lòng lão thân buồn khi tựa cửa

Miệng hài nhi chờ bữa mớm cơm
Ngọt bùi thiếp đã hiếu nam
Dạy con đèn sách thiếp làm phụ thân
Nay một thân nuôi già dạy trẻ
Nỗi quan hoài mang mẽ biết bao !

Nhớ chàng trái mấy sương sao
Xuân từng đổi mới, đông nào còn dư
Kể năm đã ba tư cách diễn
Mối sầu thêm nghìn vạn ngổn ngang
Ước gì gần gũi tác gang

Giải niềm cay đắng để chàng tỏ hay
Thoa cung Hán thuở ngày xuất giá
Gương lầu Tần dấu đã soi chung
Cậy ai mà gọi tới cùng
Để chàng thấu hết tấm lòng tương tư

Nhấn đeo tay mọi khi ngắm nhá
Ngọc cài đầu thuở bé vui chơi
Cây ai mà gởi tới nơi
Để chàng trân trọng dấu người tương thân
Trái mấy xuân, tin đi tin lại

Tối xuân này tin hãy vắng không
Thấy nhàn, luống tưởng thu phong
Nghe hơi sương, sắm áo bông sẵn sàng
Gió tây nổi không đường hồng tiện
Xót cỏi ngoài tuyết quyến mưa sa

Màn mưa trướng tuyết xông pha
Nghĩ thêm lạnh lẽo kẻ ra cỏi ngoài
Đề chữ gấm, phong thôi lại mở
Gieo bói tiền tin dở còn ngờ
Trời hôm tựa bóng ngán ngờ

Trăng khuya nương gối bơ phờ tóc mai
Há như ai, hồn say bóng lẫn
Bỗng thơ thơ thần thần như không
Trâm cài, xiêm giắt thẹn thùng
Lệch làn tóc rối, lỏng vòng lưng eo

Dạo hiên vắng thăm gieo từng bước
Ngồi rèm thưa rủ thác đòi phen
Ngoài rèm thước chẳng mách tin
Trong rèm dường đã có đèn biết chăng ?
Đèn có biết, dường bằng chẳng biết

Lòng thiếp riêng bi thiết mà thôi
Buồn rầu nói chẳng nên lời
Hoa đèn kia với bóng người khá thương !
Gà eo óc gáy sương năm trống
Hòè phát phơ rủ bóng bốn bên

Khắc giờ đằng đẵng như niên
Mối sầu dằng dặc tựa miền bể xa
Hương gượng đốt, hồn mà mê mãi
Gương gượng soi, lệ lại chứa chan
Sắt cầm gượng gảy ngón đàn

Dây uyên kinh đứt, phím loan ngại chùng
Lòng này gửi gió đông có tiện
Nghìn vàng xin gửi đến non Yên
Non Yên dù chẳng tới miền
Nhớ chàng thăm thẳm đường lên bằng trời

Trời thăm thăm xa vời khôn thấu
Nỗi nhớ chàng đau đáu nào xong
Cảnh buồn người thiết tha lòng
Cành cây sương đượm, tiếng trùng mưa phun
Sương nhu búa bổ mòn gốc liễu

Mưa đường cửa xẻ héo cành ngô
Giọt sương g phủ bụi chim gù
Sâu tường kêu vắng, chuông chùa nện khơi
Vài tiếng đế nguyệt soi trước ốc
Một hàng tiêu gió thốc ngoài hiên

Lá màn lay ngọn gió xuyên
Bóng hoa theo bóng nguyệt lên trước rèm
Hoa giải nguyệt, nguyệt in một tấm
Nguyệt lồng hoa, hoa nguyệt trùng trùng
Trước hoa, dưới nguyệt, trong lòng xiết đau

Đâu xiết kể, muôn sầu nghìn nã
Tù nữ công, phụ xảo đều nguôi
Biếng cầm kim, biếng đưa thoi
Oanh đôi thẹn dệt, guôm đôi ngại thừa
Mặt biếng tô, miệng càng biếng nói

Sớm lại chiều, dòi dôi nường song
Nường song luống ngẩn ngơ lòng
Vắng chàng điểm phấn trang hồng với ai ?
Biếng trang điểm, lòng người sầu tủi
Xót nỗi chàng, ngoài cõi Giang Lăng

Khác gì ả Chúc, chị Hằng
Bến Ngân sùi sụt, cung trăng chốc mòn
Sầu ôm nặng, hãy chồng làm gối
Buồn chứa đầy, hãy thổi làm cơm
Mượn hoa, mượn rượu giải buồn

Sầu làm rượu nhạt, mượn làm hoa ôi
Gỗ sanh ngọc mấy hồi không tiếng
Ôm đàn tranh mấy phím rời tay
Xót người hành dịch bấy lâu
Dặm xa mong mỏi hết đây lại vơi

Ca quyên ghẹo, làm rơi nước mắt
Trống tiêu khua, như rút buồng gan
Võ vàng đổi khác dung nhan
Khuê ly mới biết tân toan đường này
Nếm chua cay tấm lòng mới tỏ

Vì chàng lệ thiếp nhỏ đôi
Vì chàng thân thiếp lẻ loi một bề
Thân thiếp chẳng gần kề dưới trướng
Lệ thiếp nào chút vương bên khăn
Duy còn hồn mộng được gần

Đêm đêm thường đến Giang Tân tìm người
Tìm chàng thuở Dương đài lối cũ
Gặp chàng nơi Tương Phố bến xưa
Sum vầy mấy lúc tình cờ
Chẳng qua trên gối một giờ mộng Xuân

Giận thiếp thân lại không bằng mộng
Được gần chàng bến Lũng, thành Quan
Khi mơ những tiếc khi tàn
Tình trong giấc mộng, muôn vàn cũng không !
Duy có một tấm lòng chẳng dứt

Vốn theo chàng giờ khắc nào nguôi
Lòng theo nhưng chữa thấy người
Lên cao mấy lúc trông vời bánh xe
Trông bến Nam, bãi che mặt nước
Cỏ biếc um, dâu muốt ngàn xanh

Nhà thôn mấy xóm chông chênh
Một đàn cò đậu trước ghềnh chiều hôm
Trông đường Bắc, đôi chòm quán khách
Mây rà cây anh ngát núi non
Lúa thành thoi thóp bên cồn

Nghe thôi ngọc địch véo von bên lầu
Non đông thấy lá hầu chắt đọng
Trí xập xòe, mai cũng bẻ bai
Khói mù nghi ngút ngàn khơi
Con chim bạt gió lạc loài kêu thương

Lũng Tây thấy nước đường uốn khúc
Nhạn liệng không, sóng giục thuyền câu
Ngàn thông chen chúc chòm lau
Cách duềnh thấp thoáng người đâu đi về
Trông bốn bề chân trời mặt đất

Lên xuống lâu thăm thoát đời phen
Lớp mây ngừng mắt ngại nhìn
Biết đâu chinh chiến là miền Ngọc Quan ?
Gậy rút đất dễ khôn học chúc
Khăn gieo cầu nào được thấy tiên

Lòng này hóa đá cũng nên
E không lệ ngọc mà lên trông lâu
Lúc ngoảnh lại ngấm màu dương liễu
Thà khuyên chàng đừng chịu tước phong
Chẳng hay muôn dặm ruổi giong

Lòng chàng có cũng như lòng thiếp chẳng ?
Lòng chàng ví cũng bằng như thế
Lòng thiếp đâu dám nghĩ gần xa
Hướng dương lòng thiếp như hoa
Lòng chàng lẫn thẩn e tà bóng dương

Bóng dương để hoa vàng chẳng đoái
Hoa để vàng bởi tại bóng dương
Hoa vàng hoa rụng quanh tường
Trải xem hoa đặng đêm sương mấy lần
Chồi lan nọ trước sân đã hái

Ngọn tàn kia bên bãi đưa hương
Sửa xiêm đạo bước tiền đường
Ngửa trông xem vẻ thiên chương thần thờ
Bóng Ngân Hà khi mờ khi tỏ
Độ Khuê Thiên buổi có buổi không

Thức mây đòi lúc nhật nồng
Chuôi sao Bắc đẩu thôi đông lại đoài
Mặt trăng tỏ thường soi bên gối
Bùng mắt trông sương gọi cảnh ngộ
Lạnh lòng thay bấy chiều thu

Gió may hiu hắt trên đầu tường vôi
Một năm một nhật mùi sơn phấn
Trượng phu còn thơ thẩn miền khơi
Xưa sao hình ảnh chẳng rời
Bây giờ nỡ để cách vời Sâm Thương

Chàng ruổi ngựa dặm trường mây phủ
Thiếp dạo hài lâu cũ rêu in
Gió Xuân ngày một vắng tin
Khá thương lỗ hết mấy phen lương thì
Xảy nhớ khi cảnh Diêu đóa Ngự

Trước gió xuân vàng tía sánh nhau
Nọ thì ả Chúc nàng Ngâu
Tối trăng thu lại bắc cầu sang sông
Thương một kẻ phòng không luống giữ
Thời tiết lành lành lẽ đòi nau

Thoi đưa ngày tháng ruổi mau
Người đời thấm thoát qua màu xuân xanh
Xuân thu để giện quanh ở dạ
Hợp ly đành buồn quá khi vui
Oán sầu nhiều nỗi tơ bời

Vóc bờ liễu dễ ép nài chiều xuân
Kìa Văn Quân mỹ miều thuở trước
E đến khi đầu bạc mà thương
Mặt hoa nọ gã Phan Lang
Sợ khi mái tóc pha sương cũng ngừng

Nghĩ nhan sắc đương chừng hoa nở
Tiếc quang âm lần lữa gieo qua
Nghĩ mệnh bạc, tiếc niên hoa
Gái tơ mấy chốc xảy ra nọ giòng
Gác nguyệt nọ mơ màng về mặt

Lầu hoa kia phảng phát hơi hương
Trách trời sao để lỗ làng
Thiếp rầu thiếp lại rầu chàng chẳng quên
Chàng chẳng thấy chim uyên ở nội
Cũng dập dìu, chẳng vội phân trương

Chẳng xem chi myến trên rường
Bạc đầu không nõ đôi đường rẽ nhau
Kìa loài sâu đôi đầu cùng sánh
Nọ loài chim chấp cánh cùng bay
Liễu, sen là thức cỏ cây

Đôi hoa cùng sánh, đôi dây cùng liền
Ấy loài vật tình duyên còn thế
Sao kiếp người nõ để đấy đây ?
Thiếp xin muôn kiếp sau này
Nhu chim liền cánh như cây liền cành

Đành muôn kiếp chữ tình đã vậ
Theo kiếp này hơn thấy kiếp sau
Thiếp xin chàng chớ bạc đầu
Thiếp xin giữ mãi lấy màu trẻ trung
Xin làm bóng theo cùng chàng vậ

Chàng đi đâu cũng thấy thiếp bên
Chàng nương vầng nguyệt, thiếp nguyện
Mọi bề trung hiếu thiếp xin vẹn tròn
Lòng hứa quốc tựa son ngăn ngắt
Sức tỵ dân dường sắt tri tri

Máu Thuyền Vu, quốc Nhục Chi
Ấy thì bữa uống, ấy thì bữa ăn
Mũi đồng vác đòi lần hăm hở
Đã lòng trời gìn giữ người trung
Hộ chàng trăm trận nên công

Buông tên ải Bắc, treo cung non đoài
Bóng kỳ xí già ngoài quan ải
Tiếng khải ca trở lại Thần Kinh
Đỉnh non khắc đá đề danh
Triều thiên vào trước cung đình dăng công

Nước duềnh Hán việc đồng rửa sạch
Khúc nhạc từ réo rất lưng khen
Tài so Tần, Hoắc vẹn tuyền
Tên ghi gác Khôi, tượng truyền đài Lân
Nền huân tướng đại cân rạng vẻ

Chữ đồng hưu bia để nghìn đông
on trên tử ẩm thê phong
Hiển vinh thiếp cũng đượm chung hương trời
Thiếp chẳng đại như người Tô Phụ
Chàng hấn không kém lũ Lạc Dương

Khi về chẳng quả ấn vàng
Trên khung cử dấm dấy duông làm cao
Xin vì chàng xếp bào cỏi giáp
Xin vì chàng giữ lớp phong sương
Vì chàng tay chuốc chén vàng

Vì chàng điểm phấn đeo hương nảo nùng
Giở khăn lệ, chàng trông từng tấm
Đọc thơ sâu, chàng thấm từng câu
Câu vui đổi với câu sầu
Rượu khà cùng kể trước sau mọi lời

Sẽ rót vui lần lần từng chén
Sẽ ca dân ren rén đòi liên
Liên ngâm đối ẩm đòi phen
Cùng chàng lại kết mối duyên đến già
Cho bỏ lúc xa sầu, cách nhớ

Giữ gìn nhau vui thuở thanh bình
Ngâm nga mong gửi chữ tình
Dường này âu hấn tài lành trượng phu !